

MODRO GOJENJE V EVROPSKEM ZELENEM DOGOVORU

NOVA STRATEŠKA VIZIJA ZA TRAJNOSTNO PROIZVODNJO IN POTROŠNJO V AKVAKULTURI V EVROPSKI UNIJI

ZAKAJ JE AKVAKULTURA POMEMBNA ZA VAS?

Ali ste vedeli, da več kot polovica svetovne ponudbe rib in druge hrane iz vodnega življa za prehrano ljudi prihaja iz akvakulture? Gojenje rib in lupinarjev (akvakultura) je v zadnjih nekaj desetletjih namreč najhitreje rastoča dejavnost proizvodnje hrane na svetu. Pričakuje se, da se bo ta rast nadaljevala.

Katere koristi prinaša akvakultura?

Če se akvakultura izvaja trajnostno, lahko pomaga rešiti nekatere od najbolj perečih težav, s katerimi se srečujemo danes.

- Rastočemu svetovnemu prebivalstvu zagotavlja hranljivo in raznoliko hrano.
- Zmanjšuje potrebo po večjem ulovu divjih rib, da bi se zadovoljilo vse večje povpraševanje po ribah, in s tem prispeva k ohranjanju staležev rib.
- Zagotavlja svežo in lokalno hrano.
- Proizvaja živila in krmo z manjšim vplivom na podnebje in okolje kot druge vrste gojenja.
- Zagotavlja še kako potrebna delovna mesta v obalnih in podeželskih skupnostih, vključno z najbolj oddaljenimi.
- Nekatere vrste akvakulture prispevajo k ohranjanju ekosistemov in biotske raznovrstnosti.

Ribe, lupinarji in alge so poleg tega, da so bogat vir beljakovin, tudi vir številnih drugih hranil, vključno z mikrohranili, kot so vitamin D, vitamini B, selen, jod, cink, železo in kalij. Dolgoverižne omega-3 maščobne kisline, ki se nahajajo v njih, zlasti ugodno vplivajo na zdravje ljudi in lahko pomagajo preprečiti nastanek bolezni.

© Győző Fent

AKVAKULTURA V EVROPSKI UNIJI

Kljub vsem koristim akvakulture se proizvodnja in potrošnja v akvakulturi v Evropski uniji (EU) nista povečevali enako hitro kot v drugih delih sveta. Od celotne potrošnje rib in morske hrane, ki jih porabi povprečen državljan EU, je v letu 2018 samo 25 % izviralo iz akvakulture. Zlasti je proizvodnja v akvakulturi v EU pokrivala samo 10 % potrošnje morske hrane v EU in predstavljala manj kot 2 % svetovne proizvodnje.

Skoraj 70 % proizvodnje v akvakulturi v EU je skoncentriranih v štirih državah članicah (Španiji, Franciji, Italiji in Grčiji). Več kot polovico obsega proizvodnje v akvakulturi glede na kategorijo vrste predstavljajo lupinarji, medtem ko morske in sladkovodne ribe posamezno predstavljajo približno 20 % celotnega obsega. Veliko večino proizvodnje v EU predstavljajo klapavice, postrvi, šparsi, ostrige, brancini, krapi in ladinke.

To pomeni, da je še veliko možnosti za nadaljnjo rast in diverzifikacijo v smislu držav proizvajalk in gojenih vrst. Akvakultura lahko potrošnikom v EU zagotovi še več raznovrstnih zdravih in trajnostnih živil, vključno s tistimi, ki se pogosteje uživajo v drugih regijah sveta, na primer alge ali nevretenčarji, kot so morski ježki.

© Ministry of Regional Development/Antonin Kapraň, 2018

Ocenjuje se, da je v sektorju akvakulture v EU približno 15 000 podjetij, od katerih je velika večina mikropodjetij, ki zaposlujejo manj kot deset oseb. V akvakulturi je skupno zaposlenih približno 70 000 oseb (podatki iz leta 2018). Ta mikropodjetja so večinoma v družinski lasti in uporabljajo precej ekstenzivne metode in sisteme proizvodnje.

EU je zelo odvisna od uvoza hrane iz vodnega živilja. EU uvozi več kot 70 % rib in morske hrane, ki jih porabi. Zato je pomembno podpirati nadaljnjo rast in diverzifikacijo proizvodnje v akvakulturi v EU na način, s katerim se varuje okolje in ki zagotavlja več delovnih mest ter gospodarski razvoj obalnih in podeželskih območij.

KAKO SE AKVAKULTURA RAZVIJA V EU?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

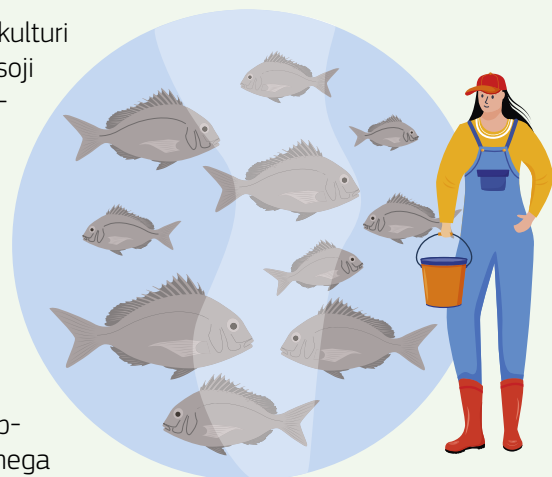
EU in njene države članice so si že leta 2013 zastavile cilj razvoja akvakulture v Evropski uniji na način, ki zagotavlja njeno **gospodarsko, socialno in okoljsko trajnostnost**. Akvakultura je kompleksna dejavnost, ki vključuje številne elemente, kot so uporaba prostora in vode, skrb za zdravje in dobrobit gojenih živali ter zagotavljanje varnosti proizvodov, uporabljenih v postopku gojenja (na primer krma ali veterinarsko zdravljenje), za okolje in zdravje ljudi. Obstaja obsežna zakonodaja EU, ki pokriva ta vprašanja in ki jo morajo upoštevati proizvajalci v akvakulturi. Poleg tega se s posebno zakonodajo o ekološki proizvodnji s certificiranjem in označevanjem spodbuja akvakultura, ki izpolnjuje strožje proizvodne zahteve glede vpliva na okolje in dobrobiti živali ter omejene in urejene uporabe surovin.

© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

KATERA PRAVILA MORAJO UPOŠTEVATI PROIZVAJALCI V AKVAKULTURI V EU, PREDEN NJIHOVI PROIZVODI DOSEŽEJO VAŠ KROŽNIK?

- ✓ Preden lahko gojilnice začnejo delovati, morajo proizvajalci v akvakulturi pridobiti dovoljenje pristojnih nacionalnih organov. Organi v svoji presoji preverijo, ali je predlagana lokacija primerna, in skrbno preverijo morebitni vpliv gojilnice na okolje. Odobrene gojilnice morajo še naprej spremljati svoj vpliv na okolje.
- ✓ Za varovanje zdravja potrošnikov morajo gojitelji v akvakulturi upoštevati stroga pravila o higieni živil in zdravju živali. Uporabljati morajo samo odobreno in nadzorovano krmo.
- ✓ Zaradi varovanja okolja lahko proizvajalci uporabljajo samo odobreno krmo, čistilna sredstva in zdravila.
- ✓ Proizvajalci v akvakulturi potrebujejo dovoljenje, preden za gojilnico uporabijo morsko ali sladko vodo. Ko vodo vrnejo v okolje, se stanje vodnega telesa ne sme poslabšati.
- ✓ Poleg tega imajo gojitelji v akvakulturi obveznosti glede zdravja živali. Njihove obrate morajo registrirati ali odobriti zdravstveni organi, ki se ukvarjajo z zdravjem živali, tako gojitelj kot tudi ti organi pa morajo izvajati spremljanje morebitnih bolezni. Za gojitelja velja tudi obveznost vodenja evidenc, vključno s tistimi, ki se nanašajo na to, koliko živali vstopi v gojilnico in jo zapusti ter koliko jih pogine. Voditi morajo tudi evidenco o sprejetih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje tveganja bolezni.
- ✓ Poleg tega morajo gojitelji zagotoviti humano ravnanje z gojenimi živalmi v celotnem proizvodnem ciklu ter med zakolom in prevozom.
- ✓ Za zdravila za uporabo v veterinarski medicini je potreben recept, ki ga izda veterinar, ki lahko predpiše samo odobrena zdravila za uporabo v veterinarski medicini, pri čemer mora upoštevati predpisane karence in mejne vrednosti ostankov. Gojitelji morajo evidentirati vsa zdravila za uporabo v veterinarski medicini, ki jih uporabijo, in hraniti kopijo receptov.

Glavno odgovornost za zagotavljanje uporabe teh pravil in upravljanje dejavnosti akvakulture nosijo javni organi v različnih državah članicah EU. Pri tem sodelujejo tudi strokovnjaki držav članic in Evropska komisija, s prispevkom sektorja akvakulture in drugih zainteresiranih strani, kot so nevladne organizacije. Skupaj zagotavljajo rast akvakulture na način, ki koristi proizvajalcem, skupnostim in potrošnikom, hkrati pa ohranja naravno okolje, od katerega je odvisna. To sodelovanje temelji na strateških smernicah Evropske komisije in nacionalnih strateških načrtih za ta sektor.

Evropski zeleni dogovor je nova agenda EU za rast. Njegov cilj je spodbuditi gospodarstvo in ustvarjati delovna mesta ter obenem pospešiti zeleni prehod. V tem okviru je bolj kot kdaj koli prej pomembno zagotoviti, da akvakultura v EU raste na način, ki prav tako prispeva k pomembnim ciljem, kot so zmanjšanje emisij ogljika, prehod na bolj trajnostne prehranske sisteme, obrnitev trenda izgube biotske raznovrstnosti, zmanjšanje onesnaževanja ter ustvarjanje delovnih mest v obalnih in podeželskih skupnostih.

Zato je Evropska komisija leta 2021 sprejela nove strateške smernice za razvoj tega sektorja v EU. Te smernice postavljajo temelj za rast akvakulture EU v še bolj konkurenčen in odporen sektor, ki bo do leta 2030 postal svetovni standard na področju

trajnostnosti. Komisija je v pripravo teh smernic vključila države članice EU, sektor akvakulture ter druge zainteresirane skupine in državljane.

Strateške smernice zajemajo vsa vprašanja, ki so pomembna za trajnostni razvoj akvakulture v EU, in vsebujejo konkretna priporočila za Komisijo, države članice, proizvajalce v akvakulturi in druge zadevne akterje, kot so nevladne organizacije. Navedena priporočila vključujejo razvoj smernic in dobrih praks o različnih vidikih dejavnosti akvakulture.

Doseganje ciljev strateških smernic je **odvisno od nas vseh**: organov EU in organov držav članic, proizvajalcev v akvakulturi, nevladnih organizacij, vlagateljev, predelovalcev, trgovcev na drobno in potrošnikov.

© BIM

VPRAŠANJA, OBRAVNAVANA V NOVIH SMERNICAH, VKLJUČUJEJO:

- ✓ olajšanje dostopa do prostora in vode, da lahko akvakultura EU še naprej raste;
- ✓ zmanjšanje nepotrebne upravne bremene pri izdaji dovoljenj za nove gojilnice;
- ✓ dodatno omejevanje vpliva akvakulture in spodbujanje vrst akvakulture z najugodnejšim vplivom na okolje in podnebje;
- ✓ izboljšanje ukrepov glede zdravja in dobrobiti živali;
- ✓ zagotavljanje, da se akvakultura prilagaja podnebnim spremembam in prispeva k blažitvi vpliva podnebnih sprememb;
- ✓ zagotavljanje več in boljših informacij o akvakulturi EU potrošnikom in državljanom;
- ✓ spodbujanje raziskav in inovacij ter razvoja ustreznega znanja in spretnosti;
- ✓ spodbujanje diverzifikacije proizvodnje, da se poveča ponudba proizvodov iz akvakulture, zlasti novih obetavnih vrst v EU, kot so alge ali morski nevretenčarji (vključno z mehkužci in drugimi nevretenčarji, kot so morski ježki in morske kumare).

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2022 © Evropska unija, 2022

Ponovna uporaba tega dokumenta je dovoljena, če je ustrezno naveden vir in so označene morebitne spremembe (licenca Creative Commons Attribution 4.0 International). Za uporabo ali reprodukcijo elementov, ki niso v lasti Evropske unije, je morda treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnike pravic.